

Forslag til forskrift om forsøk med økt kommunalt oppgave- og finansieringsansvar for barnevernet i x kommune

Vedtatt av x kommunestyre den x 2015 med hjemmel i lov om forsøk i offentlig forvaltning av 26.06.1992 nr. 87.

Stadfestet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet den xx 2015, med hjemmel i § 5 i lov om forsøk i offentlig forvaltning av 26.06.1992 nr. 87, jf. Kgl. res. x.

§ 1 Formål

Formålet med forsøket er å innhente erfaringer og kunnskap om konsekvenser av økt kommunalt oppgave- og finansieringsansvar for barnevern. Forsøket skal bidra til at barn og unges behov for nødvendig hjelp og omsorg til rett tid skal dekkes på en mest mulig effektiv måte, og legge til rette for økt vekt på forebygging.

§ 2 Forholdet til barnevernloven

Lov om barneverntjenester (barnevernloven) 17. juli 1992 nr. 100 gjelder så langt den passer og med de unntak, endringer, presiseringer eller tilføyelser som framkommer av denne forskriften.

§ 3 Kommunens ansvar for hjelpetiltak i hjemmet

X kommune har i forsøket det helhetlige ansvaret for hjelpetiltak i hjemmet etter barnevernloven.

§ 4 Kommunens oppgaver og ansvar på fosterhjemsområdet

De plikter, oppgaver og den kompetanse som etter barnevernloven §§ 2-3 annet ledd bokstav a, b og c skal ivaretas av Barne-, ungdoms- og familieetaten på fosterhjemsområdet, skal i forsøket ivaretas av X kommune. Forsøkskommunens ansvar gjelder barn kommunen har ansvar for å yte tjenester og tiltak til etter barnevernloven kap. 8.

De plikter, oppgaver og den kompetanse som etter *forskrift 18. desember 2003 nr. 1659 om fosterhjem* § 2 skal ivaretas av Barne-, ungdoms- og familieetaten, skal i forsøket ivaretas av X kommune.

§ 5 Kommunens oppgaver og ansvar ved plassering av barn på institusjon

Barne-, ungdoms- og familieetatens plikter og oppgaver etter barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav a, gjelder i forsøket med følgende presisering ved plassering av barn på institusjon:

Ved plasseringer etter barnevernloven §§ 4-4 fjerde ledd, 4-8 annet ledd og 4-12 skal X kommune velge institusjonsplass for barnet. Kommunen skal velge en institusjonsplass som ivaretar barnets behov for forsvarlig omsorg.

Ved plasseringer etter barnevernloven §§ 4-24 og 4-26 skal Barne-, ungdoms- og familieetaten gi kommunen mulighet til å velge mellom tilgjengelige plasser som oppfyller de faglige krav Barne-, ungdoms- og familieetaten stiller til institusjonsplasseringen.

Barne-, ungdoms- og familieetatens oppgaver og ansvar etter barnevernloven § 5-1 jf. § 5-8 gjelder i forsøket.

§ 6 Akutt plasseringer

De plikter, oppgaver og den kompetanse som etter barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav a, b og c skal ivaretas av Barne-, ungdoms- og familieetaten, gjelder med følgende presisering ved plasseringer etter barnevernloven § 4-6 første og annet ledd og § 4-25 annet ledd:

Barne-, ungdoms- og familieetaten skal gi X kommune mulighet til å velge mellom tilgjengelige plasser som oppfyller de faglige krav Barne-, ungdoms- og familieetaten stiller til plasseringen. Forskriften §§ 4 og 5 annet ledd gjelder ikke ved slike plasseringer.

§ 7 Tiltaksplan

Barne-, ungdoms- og familietatens plikter og oppgaver etter barnevernloven § 4-28 tredje ledd, skal i forsøket ivaretas av X kommune.

§ 8 Inntak i og utskrivning fra institusjoner

Barnevernloven § 5-4 første og annet ledd erstattes med følgende:

Barne-, ungdoms- og familieetaten skal gi regler om hvordan inntak og utskrivning fra statlige institusjoner skal besluttes i forsøket.

Barne-, ungdoms- og familieetaten kan motsette seg inntak i en statlig institusjon dersom institusjonen ikke kan ivareta barnets behov for forsvarlig omsorg og behandling. Tilsvarende gjelder inntak i privat institusjon som Bufetat har avtale med.

§ 9 Økonomisk ansvar for tiltak utenfor hjemmet

Barnevernloven § 9-4 første ledd første punktum gjelder med følgende presisering:

Ved bruk av institusjon og sentre for foreldre og barn plikter X kommune å betale utgiftene etter denne forskriften § 11.

Det økonomiske ansvaret som etter barnevernloven § 9-4 første ledd annet punktum ligger til Barne-, ungdoms- og familieetaten, skal i forsøksperioden ivaretas av X kommune.

§ 10 Kommunens økonomiske ansvar ved bruk av institusjoner mv.

Barnevernloven § 9-5 gjelder i forsøket, med følgende presisering av første punktum:

Ved bruk av institusjon og sentre for foreldre og barn i forsøket, skal X kommune betale utgiftene til tiltaksplassen. Egenbetalingen fastsettes av departementet. Departementet kan fastsette lavere egenbetaling for institusjonsplasser som Barne-, ungdoms- og familieetaten tilbyr kommunen etter barnevernloven §§ 4-24, 4-25 og 4-26.

Kommunens egenbetaling etter *forskrift 26. november 2003 nr. 1397 om Barne-, ungdoms- og familieetatens rett til å kreve egenbetaling fra kommunen for opphold på institusjon (egenbetalingsforskriften)* § 3, skal i forsøket omfatte utgiftene til institusjonsplassen. Det kan fastsettes lavere egenbetaling for institusjonsplasser som Barne-, ungdoms- og familieetaten tilbyr kommunen etter barnevernloven §§ 4-24, 4-25 og 4-26.

§ 11 Egenbetaling fra barnet til dekning av oppholdsutgifter

Den egenbetaling X kommune kan kreve etter *forskrift 21. desember 1992 nr. 1246 om barneverntjenestens adgang til å kreve egenbetaling fra barnet til dekning av oppholdsutgifter* § 1, omfatter i forsøket utgifter som nevnt i denne forskriften § 10.

§ 12 Unntak fra forsøket

Forsøket omfatter ikke barneverntiltak til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Forsøket omfatter heller ikke plasseringer etter barnevernloven §§ 4-29 jf. 4-30.

§ 13 Evaluering

X kommune skal foreta en egnevaluering av forsøket. Departementet vil i tillegg foreta en egen følgeevaluering.

§ 14 Tilsyn

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at X kommune i forsøksperioden utfører de oppgaver den er

pålagt etter barnevernloven og forskriftene for forsøksvirksomheten.

§ 15 Ikrafttreden og varighet

Denne forskriften trer i kraft Xx 2016, og gjelder senest til 31. desember 2019.

Merknader til de enkelte paragrafer i forskrift til forsøk med økt kommunalt ansvar for barnevernoppgaver i x kommune:

Merknad til § 1 Formål

Det overordnede målet for forsøk med endret oppgave- og ansvarsfordeling er et bedre barnevern der flere utsatte barn og familier får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Økt valgfrihet gjennom økt oppgave- og finansieringsansvar til kommunene er et hovedelement i forsøket. Målet er at økt kommunalt ansvar blant annet skal bidra til et bedre tilpasset tjenestetilbud for utsatte barn og familier samt sterkere vekt på forebygging og tidlig innsats.

Merknad til § 2 Forholdet til barnevernloven

Barnevernlovens regler gjelder for forsøkskommunene sammen med forsøksforskriften, herunder alle oppgaver forsøkskommunene har ansvaret for. Dette innebærer blant annet at forsøkskommunene skal ivareta forsvarlighetskravet i barnevernloven § 1-4. Barns rett til medvirkning skal ivaretas og vurderinger av hva som vil være barnets beste skal tillegges avgjørende vekt ved vurdering av aktuelle tiltak, jf. barnevernloven § 4-1.

Merknad til § 3 Kommunens ansvar for hjelpetiltak i hjemmet

Kommunen har allerede i dag et helhetlig faglig og økonomisk ansvar for hjelpetiltak i hjemmet. Bufetat tilbyr i dag evidensbaserte hjelpetiltak til kommunene mot en fastsatt egenandel. Forsøkskommunens helhetlige ansvar omfatter også ansvaret for at barn som har behov for det, tilbys denne type spesialiserte tiltak, enten ved at kommunen bygger opp egne tiltak eller ved å kjøpe tiltak fra andre aktører. Forsøkskommunen skal likevel kunne kjøpe evidensbaserte hjelpetiltak av Bufetat, mot full pris. Tilsvarende gjelder familierådstjenester. Forsøkskommunene kan ikke få dekket utgifter til hjelpetiltak gjennom dagens refusjonsordning for utgifter til kommunale hjelpetiltak som er å anse som et alternativ til plassering utenfor hjemmet. Forsøkskommunen gis fullt finansieringsansvar og kan tilpasse tjenestetilbudet til lokale forhold.

Merknad til § 4 Kommunens oppgaver og ansvar på fosterhjemsområdet

Endringen av ansvaret for plikter, oppgaver og kompetanse som følger av barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav a, b og c i forsøket innebærer for det første at forsøkskommunen skal ha ansvaret for å finne frem til et egnet fosterhjem til barn med behov for dette og ansvaret for å rekruttere fosterhjemmet. Forsøkskommunen overtar dermed ansvaret for å sørge for at det til enhver tid er et tilgjengelig fosterhjemstilbud for barn i forskjellig alder og med forskjellig behov. Reglene om ansvarsfordeling mellom kommuner i barnevernloven kap. 8 gjelder tilsvarende i forsøket.

Forsøkskommunen kan finne fosterhjem i barnets familie og nære nettverk eller gjennom rekruttering av andre fosterhjem. Forsøkskommunen kan videre henvende seg til Bufetat og anmode om fosterhjem. Bufetat har ikke plikt til å tilby fosterhjem til forsøkskommunene. Bufetat kan imidlertid etter en konkret vurdering tilby fosterhjem til forsøkskommunen. Bufetat må i denne vurderingen blant annet legge vekt på om Bufetat samtidig kan oppfylle sin plikt til å bistå kommuner som ikke er med i forsøket. Ved kjøp av statlige familiehjem eller fosterhjem tilknyttet private aktører gjennom Bufetat, må forsøkskommunen betale full pris.

Forsøkskommunen har videre ansvaret for at fosterhjemmene får nødvendig opplæring og veiledning. I dag benytter Bufetat PRIDE som er et opplæringsprogram som gir potensielle fosterforeldre mulighet til å vurdere om det å være fosterhjem er noe for dem, samt Bufetat

mulighet til å vurdere om fosterforeldre er egnet som fosterforeldre. Bufetat tilbyr videre ulike generelle kurs til fosterforeldre som har barn plassert hos seg. Forsøkskommunene vil ha ansvaret for tilsvarende opplærings- og kurstilbud for fosterhjem de selv rekrutterer. Forsøkskommunen kan mot full pris inngå avtale om å kjøpe Bufetats opplærings- og kurstilbud og eventuelt andre forsterkningstjenester.

For akutt plasseringer i beredskapshjem vises til forskriften § 6 med merknader.

Bruk av fosterhjem med særlige forutsetninger jf. barnevernloven § 4-27, følger reglene for plasseringer etter barnevernloven §§ 4-24 og 4-26, se forskriften §§ 5 og 10.

Merknad til § 5 Kommunens oppgaver og ansvar ved plassering av barn på institusjon

Institusjonsplasseringer etter barnevernloven §§ 4-4, 4-8 annet ledd og 4-12

Forsøkskommunen har ansvar for å velge en forsvarlig institusjonsplass til barnet i tråd med barnets behov. Forsøkskommunen velger selv institusjonsplass for det enkelte barnet, uavhengig av om institusjonen er privat eller statlig. Forsøkskommunene har imidlertid ikke ansvar for at det finnes et tilgjengelig og tilstrekkelig differensiert institusjonstilbud. Dette ansvaret ivaretas fortsatt av Bufetat i samsvar med barnevernloven § 5-1 jf § 5-8.

En forsøkskommune som har behov for institusjonsplass kan derfor henvende seg til Bufetat som skal bistå med å gi oversikt over det samlede godkjente institusjonstilbudet og gi råd og veiledning knyttet til hva den enkelte institusjon kan tilby og dennes mulighet til å ivareta det enkelte barn. Forsøkskommunen kan velge mellom tilgjengelige statlige plasser eller private plasser som inngår i Bufetats avtaleportefølje. Dersom forsøkskommunen ønsker en privat plass, kan forsøkskommunen benytte Bufetats fremforhandlede kontrakter. Bufetats avtaler kan forutsette at både Bufetat og forsøkskommunen inngår kontrakt med institusjonen samt at forsøkskommunen betaler for institusjonsplassen via Bufetat.

Det er forsøkskommunen som har ansvar for at barnet får en forsvarlig institusjonsplass i tråd med barnets behov. Dette innebærer et ansvar både for at barnet plasseres i en institusjon som er riktig for barnet ut fra hvilken målgruppe institusjonen ivaretar og for at institusjonsplassen om nødvendig forsterkes i samsvar med barnets behov. Forsøkskommunen vil derfor også ha ansvar for forsvarlig utredning av barnets behov som grunnlag for å vurdere hvilken institusjonsplass og eventuelle tilpasninger/forsterkninger barnet har behov for.

Forskriften er ikke til hinder for at forsøkskommunen foretar egne kjøp av private institusjonsplasser utenfor Bufetats avtaler. I slike tilfeller skal forsøkskommunen inngå avtale med og betale direkte til den private institusjonen. Forsøkskommunen kan også etablere egne institusjoner som må godkjennes etter reglene i barnevernloven § 5-8. Forsøkskommunen forutsettes å inngå intensjonsavtaler med Bufetat om forventet etterspørsel etter institusjonsplasser fra Bufetat. Forsøkskommunen skal også orientere Bufetat dersom det inngås avtaler direkte med privat institusjon.

Plasseringer etter barnevernloven §§ 4-24 og 4-26 (atferdsplasseringer)

For barn som skal plasseres etter barnevernloven §§ 4-24 eller 4-26 (atferdsplasseringer) kan forsøkskommunen be om bistand fra Bufetat. I samsvar med barnevernlovens ordinære regler har Bufetat ansvaret for at institusjonsplassen som tilbys er forsvarlig tilpasset barnets behov. Bufetat vil derfor, på samme måte som for plasseringer fra kommuner utenfor forsøket, ha ansvar for å foreta nødvendig utfyllende kartlegging av barnet som grunnlag for riktig institusjonsplassering. Slik kartlegging vil ligge til grunn for at barnet plasseres i institusjon med riktig målgruppe og for øvrig tilpasses barnets behov. Bufetat skal gi forsøkskommunen mulighet til å velge mellom tilgjengelige plasser som oppfyller de faglige krav Bufetat stiller til plasseringen. Det følger av barnevernloven § 4-24 siste ledd at fylkesnemnda bare kan fatte vedtak dersom institusjonen faglig og materielt er i stand til å tilby barnet tilfredsstillende hjelp ut fra formålet med plasseringen.

Merknad til § 6 Akuttplasseringer

Forsøkskommunen skal som i dag kunne anmode Bufetat om bistand ved akuttplasseringer. Bufetat har plikt til å tilby plass i akutthinstitusjon eller beredskapshjem til barn forsøkskommunen har ansvar for. Forsøkskommunen skal i samsvar med fosterhjemsforskriften § 4, før henvendelsen til Bufetat, ha vurdert muligheten for akuttplassering i barnets familie eller nære nettverk. Det er kommunen som godkjenner beredskapshjem til det enkelte barn jf. fosterhjemsforskriften § 5. Barne-, ungdoms- og familieetaten skal gi kommunen mulighet til å velge mellom tilgjengelige akuttiltak som oppfyller de faglige krav Barne-, ungdoms- og familieetaten stiller til plasseringen.

Forsøkskommunen kan kjøpe kompetanseutviklingstjenester av Bufetat i forbindelse med akuttplasseringer og -tiltak.

Merknad til § 8 Inntak i institusjoner

I forsøket er det kommunen som velger institusjonsplass med de begrensninger som følger av forskriften § 5 tredje ledd (atferdsplasseringer) og § 6 (akuttplasseringer). Bufetat har i dag utarbeidet retningslinjer for inntak og utskrivning fra statlige institusjoner (lokalt nivå i Bufetat). Disse reglene må tilpasses forsøket. Dersom forsøkskommunen ønsker en plass i en statlig institusjon som faglig sett ikke kan ivareta barnets behov for forsvarlig omsorg og behandling, skal Bufetat motsette seg inntak i institusjonen. Bufetat kan av tilsvarende faglige grunner motsette seg at forsøkskommunene benytter Bufetats avtaler med private institusjoner.

Merknad til § 9 Økonomisk ansvar for tiltak utenfor hjemmet og § 10 Kommunens økonomiske ansvar ved bruk av institusjoner.

Fosterhjem

I forsøket opphører Bufetats betalingsansvar for kommunens utgifter til fosterhjem. Det innebærer at dagens refusjonsordning for forsterkning av fosterhjem opphører slik at forsøkskommunen betaler alle utgiftene til fosterhjemmet. Forsøkskommunen skal også betale full pris ved bruk av statlige fosterhjem eller fosterhjem tilknyttet private aktører. Det vil videre bli fastsatt priser for fosterhjemstjenester som Bufetat kan tilby forsøkskommunene. Dette gjelder for eksempel utgifter til rekruttering, PRIDE-kurs, gruppeveiledningstjenester og eventuelt andre forsterkningstjenester.

Se nedenfor om kommunens betalingsansvar ved akuttplasseringer i beredskapshjem.

Institusjon og sentre for foreldre og barn.

Forsøkskommunen skal dekke alle utgiftene ved kjøp av plasser i institusjon og sentre for foreldre og barn. Prisen ved bruk av statlige plasser vil fastsettes av Bufetat og kan differensieres etter ulike institusjonstyper. Prisen ved bruk av privat institusjon som Bufetat har avtale med, baserer seg på avtaleprisen. Kommunens betaling av utgifter til institusjon og sentre for foreldre og barn går i utgangspunktet via Bufetat. Dersom forsøkskommunen foretar egne kjøp av private institusjonsplasser uavhengig av Bufetat, vil forsøkskommunen inngå avtale med og betale direkte til den private aktøren.

Det vil bli fastsatt lavere egenbetaling for institusjonsplasseringer etter barnevernloven §§ 4-24, 4-25 og 4-26. Egenbetalingen vil utgjøre om lag halvparten av utgiftene til tiltaksplassen og kan differensieres etter institusjonstyper. Den lavere egenbetalingen gjelder kun ved institusjonsplasseringer som Bufetat tilbyr kommunen.

Akuttplasseringer

Kommunens betalingsansvar ved akuttplasseringer følger de samme betalingsreglene som gjelder ved plasseringer i fosterhjem og institusjon. Det betyr at forsøkskommunen betaler full pris ved plasseringer i beredskapshjem og akutthinstitusjoner, med unntak av plasseringer etter

barnevernloven § 4-25 som er akutt plasseringer etter atferdsbestemmelsene. For akutt plasseringer etter barnevernloven § 4-25 vil det i forsøket bli fastsatt en kommunal egenbetaling etter samme prinsipp som for atferdsplasseringer etter §§ 4-24 og 4-26.

Merknad til § 12 Unntak fra forsøket

Staten dekker i dag 80 prosent av utgiftene til kommunale barneverntiltak for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger jf. rundskriv Q-05/2015. Videre er dagens satser for kommunal egenbetaling for institusjonsplasser redusert for denne gruppen. Barneverntiltak for enslige mindreårige og asylsøkere, herunder refusjonsordningen, omfattes ikke av forsøket. Forsøkskommunen skal dermed betale det samme som kommuner utenfor forsøket for barneverntiltak til denne gruppen. Det samme gjelder plasseringer av barn som står i fare for å bli utnyttet til menneskehandel (barnevernloven §§ 4-29 jf. 4-30).

Merknad til § 13 Evaluering

Forsøkskommunen skal foreta en egevaluering av forsøket. Departementet vil i tillegg foreta en egen evaluering av forsøket, og forsøkskommunen må derfor være forberedt på å bidra slik at evaluator får de nødvendige opplysninger, data osv.

Merknad til § 15 Ikrafttredelse

Forsøket gjelder både for eksisterende tiltak og tiltak som vedtas etter at forsøket har trådt i kraft. Dagens refusjonsordning for fosterhjem bortfaller. For barn som er plassert i fosterhjem skal derfor kommunen fra og med ikrafttredelsestidspunktet betale utgiftene til fosterhjemmet fullt ut. Det skal tilstrebes at den enkelte fosterfamilies vilkår ikke endres som følge av den økonomiske ansvarsoverføringen fra Bufetat til forsøkskommunen. Også for barn som er plassert i institusjon skal kommunen betale full pris fra ikrafttredelsestidspunktet.